

da ćemo u urbanim ostavama, čije postojanje dugujemo sanitarnim zahtjevima u skučenom prostoru srednjovjekovnoga grada, pronaći kosti divljih životinja ili, pak, da u jednoj ostavi ne budu nego ostaci jedne jedine vrste. Kunst upozorava na još jednu razliku: selo je najbolju stoku ostavljalo sebi, a u grad bi prodavalo uglavnom viškove ženki koje više nisu davale mlijeko. Zato su gradski nalazi stoke uglavnom od starijih životinja. No, prema kraju srednjeg vijeka nalazi su sve više oni mladih životinja, što znači da je grad postao jak eksploator tog tržišta.

Rad još jedne znanstvenice iz Austrijske akademije znanosti, Isabelle Nicke, naslovljen »Ponosan kao paun«, studija je slučaja koja se usredotočuje na prikaze paunova u urbanom kontekstu na slikama i minijaturama iz 14. i 15. stoljeća. Te šarene ptice javljaju se kao likovni motivi iz različitih razloga: vjerskih, moralizatorskih, dekorativnih, narativnih ili simboličnih (primjerice, mogu simbolizirati određenu društvenu grupu ili istaknute pojedince).

Pam Crabtree sa Sveučilišta New York na temelju arheoloških nalaza istražila je uporabu životinja u srednjovjekovnom Ipswichu, dok je Kyra Lyublyanovics svoju pozornost usmjerila prema Muhiju, jedinom u potpunosti istraženom oppidumu u Mađarskoj. Krish Seetah iz Instituta »McDonald« za arheološko istraživanje na Cambridgeu blizak je suradnik Aleksu Pluskowskom s kojim dijeli i neke zajedničke interese, što je dalo naslutiti i njegovo izlaganje o raspolaganju životinjskim otpadom u urbanom okolišu. Posljednji referat na skupu održala je Luminita Bejanaru sa Sveučilišta »Alexandru Ioan Cuza« u Jašiju. Njezina tema bili su načini iskorištavanja životinjskih resursa u gradskim naseljima srednjovjekovne Moldavije.

Zvijezda skupa nedvojbeno je bio Aleks Pluskowski, britanski zooarheolog koji je jedini među kolegama iz svoje struke pričao nešto što nije bilo izvještaj s arheološkog lokaliteta. Može se čak reći da je pokušao dati novo utemeljenje zooarheologiji, pronaći joj novu svrhu, različitu od one koja joj je dosad pripisivana. Pluskowski polazi od fenomenološke pretpostavke da su životinje značajan dio ljudske konstrukcije, tj. da je u kontekstu ljudskog društva jedini kreativni akter čovjek, koji kao takav pridaje značenje svim drugim akterima i društvenim situacijama, pa tako i životinjama i svom odnosu prema njima. Zato u zooarheološkoj materijalnoj kulturi vidi artefakte koje je prvenstveno oblikovao čovjek.

Pluskowski je ostavio dojam vrlo predanog istraživača koji suvereno barata znanjima s područja zooarheologije, stoga sve zainteresirane za ovaj skup i tematiku kojom se bavi upućujem na njegovu internetsku stranicu beasts-in-the-woods.org. Među ostalim, na toj stranici možete pronaći sažetke referata iznesenih na ovom skupu.

Antonio Gotovac

38. međunarodni kulturno-povijesni simpozij Mogersdorf, Varaždin, 1. - 4. srpnja 2008.

Varaždin, stari hrvatski grad na panonskom prostoru, bio je od 1. do 4. srpnja 2008. godine domaćin 38. međunarodnog kulturno-povijesnog simpozija Mogersdorf, tradicionalnog ljetnog susreta povjesničara iz Hrvatske, Slovenije, austrijskih pokrajina Štajerske i Gradišća te

mađarskih županija Vas i Somogy. Polazeći od Montecuccolijeve pobjede nad Osmanlijama 1664. kod današnjega mađarskog St. Gottharda, blizu Mogersdorfa u južnom Gradišću, kao simboličke potke, simpozij se od 1969. održava svake godine u drugoj zemlji ili regiji i svake je godine posvećen odabranoj temi iz prošlosti panonskog prostora. Ovaj put tema su bile »Stare i nove elite na panonskom prostoru poslije 1945.«. Radni jezik simpozija bio je njemački, tradicionalna lingua franca panonskog prostora.

Simpozij je počeo 1. srpnja 2008. prigodnim otvaranjem izložbe Aleksandra Srneca »Prisutna odsutnost - slikarstvo, animirani film, dizajn, skulptura i luminokinetički objekti« u Galeriji starih i novih majstora u Varaždinu. Poslije toga je upriličeno službeno otvaranje simpozija u varaždinskom hotelu Turist, a uvodno izlaganje »Vladimir Bakarić i studentski pokret 1968.« podnio je Dino Mujadžević iz Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskoga instituta za povijest u Slavonskom Brodu.

Sljedeći dan, 2. srpnja 2008., prvo izlaganje održao je Michael Hess iz Gradišća. Hess je govorio o kontinuitetima i promjenama u gradišćanskoj upravnoj eliti od 1938. do 1955., dakle u razdoblju od Anschlusa Austrije i podjele Gradišća između Donje Austrije i Štajerske pod nacističkim režimom do njegove obnove u poslijeratnoj Austriji, čiji je međunarodno-pravni subjektivitet verificiran državnim ugovorom iz 1955. godine. Neki pripadnici upravne elite iz prijeratnog razdoblja vratili su se na ista ili slična mjesta u poslijeratnom razdoblju, no bilo je i onih koji zbog stradanja ili drugih razloga nisu više bili zastupljeni u upravnoj službi pokrajine. Jure Gašparič iz Slovenije govorio je o promjenama političke elite u Sloveniji poslije Drugoga svjetskog rata kada je Slovenija konstituirana kao republika u tzv. drugoj Jugoslaviji, što je bila bitna razlika u odnosu na Dravsku banovinu kao de facto slovensku banovinu iz vremena tzv. prve Jugoslavije. Alfred Ableitinger iz Štajerske referirao je o štajerskim »vođecim slojevima« poslije 1945. godine. György Gyarmati iz županije Somogy problematizirao je položaj i ulogu komunističke elite koja je bila nositelj političke moći u Mađarskoj između 1945. i 1989. godine. Na njegovo se izlaganje tematski nadovezao György Majtényi iz Željezne (Vas) županije, referirajući o vladajućoj eliti u Mađarskoj 1950-ih i 1960-ih godina u ulozi »čuvara vrata« istočnoga bloka prema Zapadu. Damijan Guštin iz Slovenije dotaknuo se vojne elite između 1955. i 1991., poglavito zastupljenosti Slovenaca u JNA. Zatim je za sudionike simpozija organiziran obilazak varaždinske barokne jezgre uz stručno vodstvo, a navečer je u katedrali održan orguljaški koncert na odabrane teme iz djela Bacha i Widdora.

Prvi referent 3. srpnja trebao je biti Márkus Keller iz Željezne županije u Mađarskoj, ali je zbog njegove bolesti i spriječenosti referat »Strategije preživljavanja. Kršćanska inteligencija u Mađarskoj poslije 1945.« pročitala Eva Bacsikai. Jakob Michael Perschy iz Štajerske govorio je na temu »Gradišćansko pučko školstvo kao djelovanje i izobrazba kulturne elite«, problematizirajući djelovanje elite koja je temeljnu kulturološku izobrazbu stjecala u osnovnim školama u pokrajini. Magdalena Najbar Agičić iz Zagreba izlagala je o hrvatskim povjesničarima između ideologije i znanosti, usredotočivši se u prvom redu na Povijesno društvo Hrvatske u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata. U poslijepodnevnim satima sudionici simpozija sudjelovali su u stručnom izletu u okolicu Varaždina i Čakovca. Posjetili su Muzej Međimurja, stari mlin sa skelom u Svetom Martinu na Muri, popularno izletište

Terbotz s ponudom degustacije vina i dr. Navečer je za sudionike simpozija priređena svečana večera s glazbom u hotelu Turist.

Posljednjega dana simpozija, 4. srpnja 2008., prva je izlagala Elisabeth Schögggl-Ernst iz Štajerske, koncentrirajući se u svome priopćenju na kontinuitete i promjene u vrhovima štajerskoga pravosuđa nakon 1945. godine. Zoltán Kaposi iz županije Somogy govorio je o transformaciji gospodarske elite u južnom Zadunavlju između 1945. i 1968. pod utjecajem radikalnih političkih i socio-ekonomskih promjena u Mađarskoj poslije Drugoga svjetskog rata. Albert Bing iz Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu, posljednji referent na simpoziju, govorio je o nastanku nove političke elite u Hrvatskoj 1990-ih, smjestivši svoje izlaganje u koncept »ubrzanja« (akceleracije) povijesti u tom razdoblju, pri čemu je ulogu hrvatskoga vodstva slikovito opisao kao »kormilarenje na olujnome moru«.

Tijekom simpozija održana je posebna sjednica Organizacijskog odbora o budućnosti Mogersdorfa. Slovenska je delegacija zbog financijskih teškoća zamolila za vlastito oslobođenje od redovnog domaćinstva sljedećeg simpozija. Odlučeno je stoga da domaćin 39. Mogersdorfa 2009. bude županija Somogy, a da se Sloveniji na svaki način pomogne kako bi se 2010. mogla prihvatiti domaćinstva jubilarnog 40. simpozija Mogersdorf. Zaključeno je da je Mogersdorf važna znanstvena i kulturna tradicija koju svakako treba održati i razvijati na dobrobit panonskog prostora kao prepoznatljive europske sredine.

Simpozij Mogersdorf u Varaždinu zatvoren je u ozračju zadovoljstva stupnjem organizacije u režiji hrvatske delegacije kao domaćina i mnogim novim spoznajama o kojima se sadržajno raspravljalo nakon gotovo svake skupine podnesenih priopćenja. Koliko se god u zemljama i regijama koje su poslije Drugoga svjetskog rata iskusile društveno-politički prijelaz iz građanskog sustava u socijalizam moglo raditi uglavnom o novim elitama, toliko se i u zemljama koje se nisu primarno suočile s tom vrstom izazova, a to je prije svega bila Austrija, moglo također identificirati cijeli niz promjena u postojećim strukturama. Pokazalo se da je tema simpozija višeslojna te da je i dalje otvorena za sve vrste intelektualnih pregnuća, a polučeni rezultati, koji će u obliku pisanih radova biti u dogledno vrijeme objavljeni u posebnom zborniku, važan su doprinos poznavanju elita na panonskom prostoru u drugoj polovici 20. stoljeća, a time i doprinos cjelovitijem poznavanju ukupne povijesti srednje Europe u višedesetljetnom i višestoljetnom trajanju.

Željko Holjevac

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic and Environmental History

Volumen IV. / Broj 4
Zagreb - Samobor 2008.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (voditelj: prof. dr. sc. Drago Roksandić)

Urednici / Editors-in-chief:

Mira Kolar-Dimitrijević, Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Nataša Štefanec, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetić (Padova, Italija), Aleksandar Jakir (Split, Hrvatska), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb, Hrvatska), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Nataša Štefanec (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Hrvoje Herceg

Lektura / Language editing:

Aleksandra Slama

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2008.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH, Hrvatske gospodarske komore i Koprivničko-križevačke županije
